

سیری در تاریخ ترکمن

مایسا ایری

ایری، مایسا، ۱۳۶۲-

سیری در تاریخ ترکمن / مایسا ایری. --

گرگان : مختومقلی فراغی ، ۱۳۸۴.

۱۱۰ ص: مصور ، نقشه.

ISBN: 964-7991-92-4 ریال ۱۲۰۰۰

EAN: 9789667991926

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص ۱۰۴ - ۱۰۶.

۱. ترکمنان - تاریخ. ۲. بندر ترکمن - تاریخ. الف. عنوان.

۹۵۵/۹۸

DSR ۷۲/۱۹۳

م۸۳-۴۰۸۴۹

کتابخانه ملی ایران

نام اثر: سیری در تاریخ ترکمن

صاحب اثر: مایسا ایری

ناشر: مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی مختومقلی فراغی

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۸۴

تیراژ: ۳۰۰۰

قطع: وزیری

قیمت: ۱۲۰۰ تومان

آدرس: گرگان خیابان شهید بهشتی - بهشت ۱۷ - (روبروی بیمارستان دزیانی)

تلفن ۰۱۷۱-۲۲۴۳۵۵۰

شابک ۹۶۴-۷۹۹۱-۹۲-۴

از سلسله آثار مرتبط با دایره المعارف

کتاب سیری در تاریخ ترکمن جدیدترین اثر درباره تاریخ و ادبیات ترکمن می باشد. خانم مایسا ابری دانشجوی جوان و کوشا بدنبال توفیق بسیار خوب کتاب اول خود به نام « تاریخ و فرهنگ ترکمن » در این کتاب با مطالعه منابع و مآخذ دست به تدوین این اثر زده است. این اثر از دو بخش تشکیل می شود ، بخش اول به تفصیل به بیان تاریخ ترکمن و سلسله های ترکمن می پردازد. نکته قابل ذکر عطف توجه نویسنده به تاریخ معاصر ترکمن های ایران بویژه از دوره قاجاریه تا پایان پهلوی می باشد. همانطوریکه می دانید در غالب متون تاریخی به دوره اخیر تاریخ ترکمن کمتر عنایت گردیده و این اثر می تواند بعنوان یکی از جدیدترین نگارش درباره تاریخ معاصر باشد. بخش دوم به ادبیات ترکمن پرداخته شده که در نوع خود بدیع و جذاب می باشد. در مجموع این اثر ارزشمند برای علاقمندان به تاریخ و ادبیات ترکمن بویژه دانش پژوهان و پژوهشگران حوزه ترکمن شناسی سودمند و قابل استناد خواهد بود. ضمن آرزوی توفیقات بیشتر برای نویسنده خوش ذوق ، مطالعه آن را به عموم دوستداران تاریخ و ادب توصیه می نمایم.

دکتر اراز محمد سارلی

عضو هیأت علمی دانشگاه

رئیس مرکز دایره المعارف ترکمن

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
	بخش اول
۹	فصل اول: ترکمنها از آغاز تا پایان حکومت زندیه
۱۰	۱- تاریخ اولیه ترکمنها
۱۱	۱-۱- ترکمنها از آدم تا اغوزخان
۱۴	۱-۲- اغوزها
۱۸	۱-۳- مهاجرت اغوزها به سوی غرب
۲۰	۲- طوایف ترکمن
۲۱	۲-۱- یموت
۲۲	۲-۲- گوگلان
۲۳	۲-۳- سالور
۲۳	۲-۴- ساریق
۲۴	۲-۵- تکه
۲۵	۲-۶- ارساری
۲۵	۲-۷- قبایل مقدس
۲۶	۳- غزنویان
۲۶	۳-۱- مبارزه ترکمنها و غزنویان
۳۰	۴- سلجوقیان
۳۱	۴-۱- اختلاف سلجوقیان با ترکمن های اوغوز
۳۲	۴-۲- شورش ترکمنها علیه سلطان سنجر
۳۴	۴-۳- ترکمن ها در ایام حمله مغول

۳۴	۵- تیموریان
۳۷	۵-۱- قراقویونلوها
۳۹	۵-۲- آق قویونلوها
۴۱	۶- صفویان
۴۳	۶-۱- ترکمن ها و شاهان صفوی
۴۴	۶-۲- حوادث دوران صفویه
۴۵	۶-۳- قیام آباخان
۴۵	۶-۴- قیام ولی خان
۴۷	۷- افشاریه
۵۲	۸- زندیه
۵۵	فصل دوم : ترکمن ها در دوران قاجار
۵۶	۱- قاجاریه
۵۷	۱-۱- عملیات ترکمنها در خیوه و دست اندازی روسها
۶۰	۱-۲- جنگ ترکمن ها در عهد فتحعلی شاه
۶۶	۱-۳- روابط دیپلماتیک خیوه-تهران و روابط آنها با ترکمن ها
۶۷	۱-۴- حوادث دوران ناصرالدین شاه
۶۹	۱-۵- بزرگترین اردو کشی قاجاریه علیه ترکمنها
۷۲	۱-۶- عکاس فرانسوی در میان ترکمنها
۷۳	۱-۷- حاکم استرآباد و سرکوبی ترکمنها
۷۴	۱-۸- لشکر کشی عباس میرزا در خراسان
۷۵	۱-۹- سقوط گوگ تپه
۷۸	۱-۱۰- حال و روز ترکمنها پس از تعیین مرز در سال ۱۸۸۱
۷۸	۱-۱۱- تأثیر فتوحات روسها در ایران
۸۰	۲-۱۲- شورش یموتهای ایران

۸۱	۱۳-۱- ترکمنها در زمان محمدعلی شاه
۸۴	۱۴-۱- ترکمن ها در جریان انقلاب مشروطه
۸۵	۱۵-۱- ترکمنهای ایران علیه حکومت استبدادی تزار
۸۵	۱۶-۱- گمرک خانه های خواجه نفس و گمش تپه در زمان احمد شاه
۸۶	۱۷-۱- تصرف آشوراده توسط روسها
۹۱	فصل سوم: ترکمنها در دوران حکومت پهلوی
۹۲	۱- ترکمنها در آغاز حکومت رضاخان
۹۶	۲-۱- علت اختلاف طوایف ترکمن
۹۶	۳-۱- شورش استقلال طلبانه ترکمن ها
۱۰۰	۴-۱- به آتش کشیدن بصیرآباد (سلاخ)
۱۰۰	۵-۱- دوران محمدرضا پهلوی
۱۰۲	بخش دوم
۱۰۳	۱- مقدمه ای بر ادبیات شفاهی ترکمن
۱۰۳	۱-۱- دولت محمد آزادی
۱۰۴	۲-۱- مختومقلی فراغی
۱۰۶	۳-۱- کمینه
۱۰۷	۴-۱- قربان دوردی ذلیلی
۱۰۸	۵-۱- ملانفس
۱۰۹	۶-۱- مسکین قلیچ
۱۱۰	۷-۱- شیدایی
۱۱۰	۸-۱- آناقلیچ ماتاجی
۱۱۱	۹-۱- ستار سوقی
۱۱۲	۱۰-۱- منابع

مقدمه:

ترکمنها قومی از ترکان بودند که محل اولیه سکونت آنها در حوضه رود ینی سنی در شمال چین و بعد ها در طی مهاجرت به آسیای میانه در منطقه منقشلاق و سپس حدفاصل رود جیحون و بحر خزر سکونت یافته اند.

اینان در طول تاریخ پیوسته در خدمت دولتهای زمان بوده اند، از جمله باج پرداز خانهای خیوه و بخارا و در سالهای بعد تحت سیطره دولتهای ایران و روسیه درآمدند.

در نیمه دوم قرن ۱۹ امپریالیسم انگلیس و روسیه در تصاحب سرزمین ترکمنها با هم در رقابت بوده اند بطوریکه بعداً روسیه آن جا را تصاحب کرده است. روسها چندین بار شکست خورده بالاخره با انبوهی لشکر از چند سو، مقاومت اسطوره ای گوگ تپه را شکستند.

ترکمنها در طول تاریخ مردان غیور و سرداران بنام داشته اند که در مقابل تهاجم دشمنان مقاومت کرده اند از جمله: آباخان، قیات خان، ولی خان، جنیدخان، و نوربردی خان که هدف از مقاومت اینان حفظ زبان، فرهنگ و سرزمین آباء اجدادی شان بوده است.

در سال ۱۸۸۱ م مرزهای تحمیلی، ترکمنها را در شرق بحر خزر به دو قسمت، ترکمنهای روسیه تزار و ترکمنهای ایران تقسیم کرده است.

وظیفه تک تک ماست که تاریخ را جستجو کنیم و بشناسیم و پیوندمان را با گذشته محکم تر کنیم.

شناخت این پیشینه ی پرشکوه یک نیاز اصیل و پابرجاست و می تواند جوانان ما را از بحران خود باختگی که درد فردی و اجتماعی زمانه ی ماست برهاند.

کتاب حاضر در دو بخش گردآوری شده، که بخش اول تاریخ و بخش دوم زندگینامه شاعران ترکمن است. بخش اول در سه فصل گردآوری شده است.

فصل اول: ترکمنها از آغاز تا پایان حکومت زندیه

فصل دوم: ترکمنها در دوران حکومت قاجار

فصل سوم: ترکمنها در دوران حکومت پهلوی

قبل از مطالعه ی کتاب یادآوری نکات زیر لازم است.

۱- شیوه ی تدوین و گردآوری مطالب این کتاب مبتنی بر سیر خطی و تاریخی و تقدم و تأخر زمانی حوادث است.

۲- مأخذ و مرجع هر مطلب در پایان همان صفحه در پائین، داخل کمانک بصورت شماره هائی آورده شده است. عدد اول از سمت چپ شماره منبع ذکر شده در پایان کتاب است و شماره ی سمت راست مبین صفحه /صفحاتی است که مطلبی از آن جا اخذ شده است.

۳- گاه مطلبی و حادثه ای تاریخی به جهت اهمیت موضوع از دو منبع و مرجع متفاوت در دو جا ذکر شده است. هدف من از این امر بازتاب بیشتر موضوع و اهمیت آن مطلب بوده است. امید است این کتاب بتواند گامی هرچند کوچک در راه بازشناختن تاریخ قوم ترکمن بردارد. در پایان از خوانندگان محترم تقاضا دارم که نظرات و پیشنهادات خود را به اطلاع برسانند.

با تشکر

مایسا ایری

E_mail:tarikhetorkeman@yahoo.com